

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGY. KIR. MINISZTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ BUDAPESTEN
IX. ker., Üllői-út 25. sz. (Köztelek).

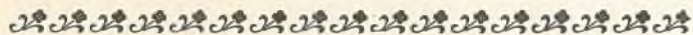
Az „Országos Halászati Egyesület“ tagjai ingyen kapják

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Országháztér 11. sz.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

HIVATALOS RÉSZ.

A m. kir. földművelésügyi miniszter a *Velencei-tavi Halászati Társulat* módosított üzemtervét f. é. 14051. sz. alatt kelt elhatározásával jóváhagyta.

Uj sporthorgász-egyesület.

Mint Ungvárról értesülünk, ott az ungmegyei sport-horgászok egyesületet alakítanak, hogy az ungmegyei kincstári halaszvizeket bérbe vegyék és azon a horgászatot sportszerűen űzhessék. A mozgalom élén a vármegye lelkes főispánja: gróf *Sztáray Gábor* áll, a ki mint elsőrangú sporthorgász, régi kedvenc eszméjét valósítja meg az egyesület alakításával. A közvetlen impulzust a földművelésügyi miniszternek az ottani főerdőhivatalhoz érkezett azon leirata adta, a melyben a miniszter kijelentette, hogy a sporthorgászatnak szívesen nyit teret a kincstári tulajdont képező vizeken abban az esetben, ha a sporthorgászok egyesületté alakulnak s mint törvényes szervezet jelentkeznek bérlők gyanánt.

Eme leiratból kivehetőleg *Serényi* gróf miniszter más szemmel nézi a sporthorgászatot, mint azok teszik, a kik az élcslapokból ismerik ezt a foglalkozást és az azt űző horgásztípusnak nevezett fura alakokat. A miniszter jól ismeri a horgászsport messzemenő szociális vonatkozásait és azért tervszerűen igyekszik e szép sport kifejlődését elősegíteni.

A mai kor igen sok szellemi munkát fogyaszt és ezért az értelmiséghez tartozó osztályok tagjai között a pihenés és üdülés utáni vágy is nagyobb és általánosabb, mint hajdan volt. A szabad levegőt és mozgást nem nélkülözhetjük. Ebből magyarázható a divatos sportok nagy térfoglalása. Eltekintve a kizárólag test-edzést célzó sportnemektől, a vadászat és a horgászat az, a mi a legtöbb igényt kielégíteni alkalmas. Igen,

de a vadászat a vele kapcsolatos költségek miatt annyira drágul, hogy nincs messze az az idő, a mikor ez a sport kizárólag a kiváltságolt osztály mulatságává lesz. Ennek folytán a horgászaté a jövő, melynek hívei máris napról-napra szaporodnak.

Különösen is ki kell emelnünk, hogy a sporthorgászat igen nagy gyakorlatot, megfigyelést és tanulmányt követel, minélfogva e tekintetben sem áll a vadászat mögött. Ismernünk kell a halak szokását, életmódját, tartózkodási helyeit, változó táplálékát; számolnunk kell az időjárással, évszakokkal, a helyi viszonyokkal, a táplálék megszerzésének módjával és számos más körülménnyel, mely a fogás sikerére nézve mértékadó. Mindezeknél fogva csak az vihethi tökélyre a horgászatot, a ki annak minden fogásával és gyakorlatával teljesen tisztában van. Így aztán folyton növekedő érdeklődést és ingert támaszt, a mit csak az ismerhet, a ki már megpróbálta horoggal halat fogni. Szóval igen nagyot tévednek azok, a kik a horgászatot egyhelyben űzőtt s a véletlen eredményeire számító foglalkozásnak gondolják. A világerő sem, mert az sokkal inkább igényli és leköti az ember figyelmét, mint a vadászat és legalább is oly mértékben követel öntudatos és gyors elhatározást és cselekvést, mint amaz, és ezért úgy a szellemre, mint a testre egyaránt jólesően és felfrissítően hat.

Hatása annál jótékonyabb, mert szabadban, rendszerint gyönyörű vidéken, mindenkor tiszta és kiváló levegőn, figyelmünket mindvégig lekötő munkakörben folyik a horgászat. Ha aztán sikerül egy-egy a természet által nagyon is óvatosan alkotott halat horgunkra csalni, akkor kell csak igazán ügyelni és magunkat fegyelmezve, inkább leleményességgel mint erőszakkal zsákmányunkat birtokba venni. Győzelmünk oly örömteli megelégedést kelt, a melyik a lehető legkellemesebben kárpótol a horgászattal kapcsolatos fáradságért és kitartásért.

Ez magyarázza meg azt a rendkívüli elterjedettséget, melyet e sport Angolországban, Franciaországban, legújabbban Németországban és különösen Amerikában

látat. Számítalan virágzó sportegyesület fejlesztí ott ezt az egészséges, szép mulatságot, mely leginkább a szellemi foglalkozást űzők nagy és változatos soraiból hódítja híveit. Viszont ez magyarázza meg azt is, hogy a horgászsporthoz tartozó kellékek révén nemcsak hatalmas iparág fejlődött, de a halasvizek értékének emelkedése és a haltenyésztés felvirágzása folytán ez a foglalkozás ma már nemzetgazdasági szempontból is számottevő.

Nálunk a haltenyésztés fejlődésére gyakorolt hatása is nagyjelentőségű. Vizeink egykori halbőségét tartva szem előtt, még mindig igen nagy a száma azoknak, a kik azt képzelik, hogy a halaknak egyéb sem kell, mint víz, a hol aztán maguktól is bőven szaporodnak. Azt persze nem tudják, hogy gazdasági, ipari és kulturális haladásunk számos vonatkozásban gátolja a halak szaporodását és megélhetését, minélfogva csak az olyan vizekben sikerül valamelyes halállományt biztosítani, a melyek nincsenek híjával az évégből elengedhetetlen szakszerű gondozásnak, mondhatnánk művelésnek. Ma már a halászat terén is kellőképpen érvényesül az az elv, hogy a ki aratni akar, annak mindenekelőtt vetni kell. Nem a haszonért, hanem a nemes sport nyújtotta élvezet megszerzésén munkálkodó, csupa intelligens elemekből álló testület ezt nagyon is tudja, éppen azért a halszaporításra mindenkor kiváló gondot fordít. A mesterséges haltenyésztés tevékenységük köréből sohasem hiányzó eszköz és annak gyakorlati eredményei tapasztalás szerint nagyban hozzájárulnak a haltenyésztés terjesztéséhez is általánosításához. Vagyis mivel a sporthorgászattal foglalkozó egyesületek a jelzett irányban haladva követendő példát nyújtanak arra is, mint lehet a halállományt szaporítani és ezzel együtt a vizeket minél jobban kihasználni, ez az a másik fontos ok, a melyknél fogva a földművelési miniszter eme sportegyesületek alakulását elősegíti.

Mint az ország sok más pontján, Ung megyében is gyermekkorát éli a sporthorgászat, noha nincs híjával a legjobb halasvizeknek. Az Ung folyónak Ungvártól felfelé egész Uzsokig terjedő szakasza, valamint az összes mellékpatakok, melyek nemes halfajokban bővelkednek, a kir. kincstár tulajdonában vannak. Azelőtt eme vizek halászatát szakaszonként való bérbeadással értékesítették. De mivel a bérlőket sem szerződéssel, sem másként helyes üzemre nem kényszerítették, a kihasználás valóságos rablóhalászattá lett. Vegyük még ehhez a nagyberezna-siankii vasút építése alkalmával odacsődült különböző nemzetiségű munkáshad által űzött irtó halfogásmodokat s tisztán áll előttünk, hogy e vidéken a haltermelésnek igen nagy szerepe van. Szerencsére az ehhez szükséges előfeltételek sem hiányoznak. A vasút révén a völgy bármely pontja könnyen megközelíthető. Már is több oly halköltőház működik, a melyek évről-évre nagyobb számú halivadékok bocsátanak a közvizekbe. Legfeljebb ezek számának némi kiegészítéséről lehet csak még szó, valamint oly ivadéknevelő tavak létesítéséről, a hol a halivadékok kikelésük után is még gondozhatjuk, hogy minél fejlettebb korban engedhessük őket sorsukra. Igaz, ez némi beruházással jár, de úgy tudjuk, a kormány nem zárkózik el az ilyen törekvések anyagi támogatásától sem. Amellett az országos halászati felügyelőség közegeiben az egyesületnek a kellő szakértelem, a kincstári erdészeti személyzetben pedig a szervezett védelem is rendelkezésére áll.

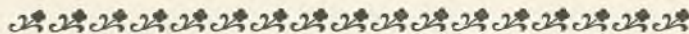
Mindez oly előnyöket jelent, a melyik mellett könnyű lesz az okszerű sporthorgászat legelső kelléket, a szüké-

ges halállományt megteremteni. Ha pedig ez megvan, akkor az egyesület virágozni is fog és valóra válik, a mit annak mozgatói óhajtanak.

Úgy értesülünk, hogy az egyesület létrehozása nem ütközik akadályba, mert a kellő számú tag belépése máris biztosítva van.

A magunk részéről örömmel üdvözljük a kezdeményező lelkes sportbarátokat és kívánjuk, hogy törekvésüket mentől hamarabb a kívánt siker koronázza.

Nemo.

Pontyhízlalás és a halasítás aránya.

Dr. Walter Cronheim nyomán.

(Folyt. és vége.)

Mint ismeretes, a tógazda halainak takarmányozásával tavainak hozamát igyekeznek fokozni. A haltakarmányozás, illetve hízlalás dolgában ma már abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy az erre mértékadó alapfeltételeken kívül azzal is tisztában vagyunk, hogy a ponty mennyire értékesíti a táplálékot és miként alakul a helyzet a különböző tápszereknél. Ezeket ismereteknek feltételezve, a tudománynak a gyakorlatra nézve fontos idevágó tételei közül csak a legszükségesebbeknek felemlítésére szorítkozunk. Mint a többi állatok, a ponty is választ ki olyan anyagokat, a melyek révén az általa fogyasztott táplálék akként alakul, hogy testnedvvé formálódva, ezek keringése folyamán eljut minden olyan helyre, a hol mint testképzőanyag részben ben pótol, részben mint új alakulat teljesíti hivatását. Kiemelendő, hogy míg a melegvérű állatok, sőt a szorosan vett ragadozóhalak is háromféle ilyen, fermentumnak nevezett anyagot termelnek, addig a ponty csupán kettőnek a kiválasztására szorítkozik. Ez a tény kapcsolatban látszik lenni azzal a körülménnyel, hogy a ponty híjával van a tulajdonképeni gyomornak, tehát a pepszint kiválasztó szervnek, hanem ezt a hasnyálmirigy, az ú. n. pancreas és az epe helyettesíti, mely előbbi a májjal ugyannyira összenőtt, hogy őket egymástól teljes lehetetlen szétválasztani. Nos a pontynál a most említett két szerv teljesíti a táplálékot bomlasztó fermentumok kiválasztását, vagyis azon anyagokét, a melyek hatása folytán a fehérje keletkezése, a keményítő elcukrosodása és a zsír bomlása megindul. A ponty gyors fejlődését, a táplálékot felszívó emésztő szerv feltűnő rövid voltát, valamint a gyomornak, mint a pepszin székhelyének teljes hiányát tartva szem előtt nem nehéz elképzelni, mily óriási munkát kell a pancreas és az epe által termelt fermentumoknak végezni a mesterségesen takarmányozott pontyoknál.

Viszont ugyanezekből a Zuntz-féle eszme jelentősége is kézzelfogható. Ám, hogy a természetes táplálékul felhasznált szervezetek testükben fermentumokat tartalmaznak, nem lehet kétséges s épp oly bizonyos az is, hogy azok hatása a ponty szerveiben keletkezettekét öregbíti.

Sőt talán még tovább is mehetünk következtetésünkben. Ismeretes, hogy minden viruló szervezetet ama tulajdonsága jellemzi, a melyik szerint testének felhasznált anyagait pótolni és kiegészíteni bírja és hogy a testben, illetve secretumaiban fokozott mértékben megvan a táplálékot feldolgozó képesség. Ezen a téren tovább haladva, a parányi szervezetek fermentumát még behatóbban kutatva, éppen nem látszik lehetetlennek, hogy a halak takarmányozásánál mutatkozó ma

még érthetetlen jelenség okát az erjesztőknek (fermentumoknak) nem a mennyiség, mint inkább a minőség hiányában leljük meg. Cronheim erősen foglalkozik az idevágó vizsgálatokkal és bízunk, hogy nemsokára a tógazdaság javára örvendetes eredményekről számolhat be.

Az is tudott dolog, hogy a halakra nézve is hasonló tápszerek veendő figyelembe, mint a többi állatoknál, t. i. fehérje, szénhidrát és némileg csökkent mértékben: a zsír. Ezen bomlásuk folytán a test energiáját szolgáltató szervesanyagokhoz, még az épp oly fontos szerves tápanyagok csatlakoznak, a melyek nélkül csak úgy nem lehet élet, mint fehérje nélkül. Ujból is utalnunk kell arra, hogy a tápszerek ásványi tartalma a halakra nézve igen nagy jelentőségű s azt a halak csak úgy nem nélkülözhetik, mint a tápszerek szerves anyagát. A hizlalásnál tapasztalt hibák legnagyobb részét éppen az alkalmazott takarmányféléknek ásványi sókban való hiányára lehet visszavezetni. Legelsősorban a foszfor-sav és mész veendő figyelembe, a melyekhez aztán még a káli és nitrogén csatlakoznak. Ezekből kifolyólag a hizlalásnál főleg az ásványi anyagokra fektessünk súlyt és mindenkor ezekben gazdag tápszereket tessünk. Ebben találunk magyarázatot arra is, miért értékes a jó húsliszt? Egyszerűen azért, mert gazdag foszfor-savas mészben. Igaz ugyan, hogy ma még nem tudjuk, vajjon sósav hiányában a ponty mennyire bírja az ásványi sókat értékesíteni és hogy talán előnyösebb lenne azokat részükre szerves alakban, mondjuk természetes kószként adagolni. Ugyanezért az ásványi anyagok pótlásának a kérdése ma még épp oly mértékben hivatása a trágyázásnak, mint a takarmányozásnak, a miért is erre bővebben nem terjeszkedünk ki.

A táplálék alakjában nyújtott szerves anyagok közül elsősorban a fehérje és szénhidrát, másodsorban pedig a zsír veendő figyelembe. A melegvérűekkel szemben, a halaknál a zsír jelentősége, gyakorlati szempontból kisebb. Zsírban bővelkedő tápszereket mindenekelőtt nehéz fölhalmozva eltartani, a zsírfélék megavasodása nélkül. Aztán vannak tapasztalatok, a melyek azt láttatják, hogy a ponty a zsírt nem elég jól emésztí. De különben sem igényli valami nagyon, mert a ponty és valószínűen a többi halféle is, épp úgy tud szénhidrátokból, keményítőből és cukorból zsírt termelni, mint a melegvérű állatok. Ezekből kifolyólag a fehérje és szénhidrát csoportbeli tápszerek érintenek bennünket legközvetlenebbül s így nem lesz felesleges, azokkal behatóbban foglalkozni.

Magától értetődőleg sem az egyiket, sem a másikat nem lehet egymagában etetni. Fehérjét okvetlenül kell adagolni azért, mert a test részben fehérjéből áll; a kérdés csak az lehet, mily mértékben adagoljuk? Annál-fogva ugyanis, hogy a fehérje a legdrágább tápszer, természetesen lehetőleg takarékoskodni igyekszünk vele. Számos idevágó kísérletből kitűnt, hogy a tápszerarányt elég tágra szabhatjuk, mert 1 : 1 arány alig bizonyult jobbnak mint 1 : 5-höz. Így aztán a tágabbat tanácsos választani, mondjuk 1 : 4 és legfeljebb a növevényanyagánál fokozzuk azt 1 : 3 arányra. Még a hol clcsón juthatunk is fehérjében bővelkedő tápszerekhez, nem tanácsolható azok kizárólagos használata, mert a fehérje egyedül vagy tulnyomó alkalmazásban sehol sem bizonyult okszerűnek. Aztán általános tapasztalat szerint a tágabb tápszer viszony az állatra nézve nemcsak egészségesebb, de a fejlődést is jobban elősegíti, sőt még a fehérjelerakódást is inkább lehetővé teszi. A kereskedelemben gazdag fehérjetartalomra való utalással

nagyban ajánlt tápszerek alkalmazásánál vajmi könnyű arról meggyőződni, hogy azok mint közvetett trágyák hatnak, azaz szaporítják a természetes haltáplálékot. Am, hogy ilyen alkalmazásban nem bizonyulnak-e túldrágának, azt csak pontos számítás mellett lehet eldönteni. Ezekből kifolyólag czélszerűbb takarmánykeverékek etetni, mert ilyen módon sikerül legkönnyebben elejét venni a tápszerek amaz egyoldalúságának, a melyben azok úgy az ásványi sók, mint a szervesanyagok dolgában leledzhetnek. Ehhez járul másodsorban a keverék révén remélhető ízlésjavulás, mit a ponty határozott ízlésérzékénél fogva kicsinyleni éppen nem lehet.

A haltáplálékok közül elsősorban a csillagfürt említendő, mint a melyik hirnevének tényleg megfelel. Olcsósága miatt kiemelendő továbbá a szénhidrátokban különösen gazdag rizsliszt, csakhogy ezt mindenkor kellő garancia mellett tanácsos vásárolni. Kedvelik és szelvében alkalmazzák továbbá az árpát. Ellenben sokat vesztett hajdani jelentőségéből a burgonya, valószínűleg mert nagy tömeget kell belőle adagolni. Ez azonban csak abból származhatott, hogy a burgonyát tisztán etették és így a halak nitrogénben szűkölködő táplálékban részesültek. Legújabbban megint kísérleteznek úgy a nyers, mint szárított burgonyával, mely előbbit gőzben párolva, utóbbit pedig forrázottan adagolják. Ezen kísérletek eredményei szerint a burgonya csillagfürttel keverve, kiváló tápláléknak bizonyult. Aztán hallisztnek burgonyával 1 : 3 arányban való keverékéről megállapították, hogy az pénzbelileg csak közepes haszonnal jár. Végül az is eldöntöttnek tekinthető, hogy előnyösebb szárított, mint friss burgonyát etetni, mert az utóbbi a meleg évszakban tömegesen romlik s így a gazdára nézve nagy kárral jár.

Megkísérelték még kagylós állatoknak a felhasználását is. Természetesen közülök csak azok a fajták vehető figyelembe, a minőket mindenkor kellő mennyiségben kaphatunk. Alapjában nitrogénben gazdag tápszer képviselnek, azonban alkalmazásukat nem kis mértékben akadályozza gyors romlandóságukon kívül a kagylós héj gondos eltávolításának szüksége, mi azért kívánatos, nehogy az állat beleit megsértse.

De van még egy anyag, melyet újabban elég megfoghatóanul több helyen is alkalmaznak, úgymint az *agyag*. Knauthe különösen sokat kísérletezik emez anyag állítólagos hasznosságának kipuhatolására. Kiindulásul az agyag ásványi tartalmát vette, feltételezve, hogy az voltaképen mint trágya hat. Különböző tógazdaságokból származó agyagokat analizált s ennek alapján megállapította, hogy a sokféle agyag között mindössze kettő akadt, a melyik trágyául szolgálhat. Ennekfolytán határozottan állást foglalt az ellen, hogy a haltápszereket agyaggal vegyesen keverik és szállítás esetén az utóbbi anyagért is fizetik a drága fuvar-költséget. Szerinte ez az összeg kidobott pénzt jelent. Am a ki lelkesedik az agyagért, legalább a felhasználás helyén található keverje, ezzel is takarít költséget.

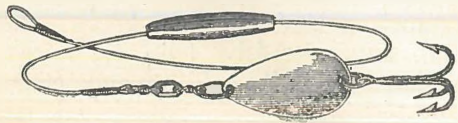
Nézete szerint az agyag még indirekt uton is költséget okoz. Hiszen a táplálék fölvétele, az emésztő nedvek kiválasztása, a tápláléknak a tápcsatornákon át való továbbítása, a test egy bizonyos mértékű munkájába kerül, a mit természetesen a tápszer fődöz. Minél több az emészthetetlen tápszer tömege, annál nagyobb az említett munka is. Így például a szalma, illetőleg ennek a tápértéke nem képes a jelzett munkát pótolni, annál kevésbé telik ilyesmire a teljesen emészthetetlen agyagból. A ki agyagot etet, óriási erőfejtési képességet tulajdonít pontyjainak, a mit ezek

természetesen az egyéb táplálék rovására végeznek s így ezzel ugyancsak csökkentik annak a hasznát is.

Az etetés módzataira nem terjeszkedünk ki. Ennél is, ma már tudományos alapra helyezkedve, járhatunk el. A ponty anyagcseréje tudvalevőleg a meleg emelkedésével növekszik, csökkenésével pedig fogy. Így a víz hőmérsékletéhez alkalmazkodva, már is van mértékünk, a mi alapul szolgálhat arra nézve, hogy többet vagy kevesebbet adagoljunk. Ez azért fontos, mert néha bizony cserben hagy bennünket az az általánosan ajánlott eljárás, a melyik szerint az adagolást a fogyasztás mértékéhez tanácsos szabni. Másrészt úgy is tesznek, hogy előre kiszámítják az egy nyárra való takarmány-szükségletet és ebből havonként előre megszabott mennyiséget vetnek a halak elé. Az ilyen eljárás azonban vagy pazarlásra vezet, vagy pedig néhanapján szükségét látnak a halak. Az okszerű etetés elvi alapjai tisztázva vannak; ismertek az egyes tápszerek összetétele is, minélfogva számítás útján pontosan megszabható a takarmány-szükséglet. Kétségtelen, hogy ily módon lehet legsikeresebben takarékoskodni s így nagyon is szépen gyümölcsöztethető az a kis fáradság, a mivel a víz hőfokának előzetes megmérése jár.

Knauthé kísérletei alapján azt is felderítette, hogy egy bizonyos hőfokon alól a ponty fermentumai már alig hatnak s innen ered a gyakorlatban követett azon eljárás, hogy alacsony hőfoknál, tehát őszszel és télen nem etetünk. Itt csak abban kételkedhetünk, hogy a kétéves halakra megállapított ezen tényt nem indokolatlanul terjesztették-e ki az évesekre is. Haltenyésztők jól tudják, hogy a természetes kallódás legnagyobb az éves ivadéknál, mutatkozzék az akár a teletetőkben, akár pedig a második nyár folyamán. Vajjon miben rejlik ennek az oka? *Knauthé* nézete szerint ezeket az állatokat az éhség teszi tönkre, mert amellet, hogy híjával vannak minden nagyobb tartalékkészletnek, őket mint fiatalabb szervezeteket még az élénkebb anyagcsere is jellemzi. Ily viszonyok folytán vagy már a teletetés alatt elpusztulnak, avagy pedig oly erőtlennül és emiatt ellenállóképességüktől megfosztva kerülnek a nyújtó tóba, hogy a legkisebb sérülésnek áldozataivá válnak. Több mint valószínű, hogy nézeteink ebben az irányban gyökeresen változni fognak, ha nem is olyan értelemben, hogy az éves anyagot is etessük, de már olyan értelemben igen, hogy a részükre szükséges természetes tápláléknak mentől nagyobb tömegekben való nyújtásáról előzetesen gondoskodjunk. A hidegebb évszakban, természetesen az éves ivadé is csendesebben áll; ámde mielőtt a víz lehül, avagy olyankor, ha az időjárás fordul, ezek a kisebb állatok, mint anyagcserében gazdagabbak, hamar megmozdulnak és táplálék után látnak, de hiábavaló munka esetén annál rohamosabban gyengülnek. A gyakorlatban vajmi gyakran nyílik alkalom idevágó megfigyelésekre, nem ritkán olyanokra is, a midőn tényleg láthatjuk, a mint ezek az állatok falnak s így a jelzett nézet helytállóságát igazolják. Éppen ezért nagyon melegen ajánlható, hogy minden tőgazda odaadó gondozásának tárgyává tegye teletetésre szánt tavait abban az irányban, hogy a népesítésnél bővében legyenek a természetes haltápláléknak. Az erre fordított munka és gond mindenkinél bőven megtérül.

Observer.

A repülőhalak.

Irta: **Keller Oszkár dr.**

A forróövi tengereken utazóknak bizonyára még élénk emlékekben vannak azok a sajátságos természetű és viselkedésű halak, amelyek időnkint kisebb-nagyobb rajokban fel-felbukkannak a hajó előtt és ügyes, könnyed, a madarakéhoz hasonló repülésükkel sokat gyönyörködtették a szemlélőt. Ezek a fölötte érdekes külsejű és életmódú halak nagy számú fajukkal nevezetesebb külső jegyeikben többé-kevésbé mindnyájan megegyeznek.

Testük ugyanis megnyult, úszóik, különösen a mellúszók igen erősen fejlettek s végükön kihegyesednek, farkúszójuk nagyon kímetszett, villaszerű és a kímetszés folytán létrejött lebenyek közül az alsó némely fajnál sokkal hosszabb, mint a felső. Az úszókat igen erős izomzat mozgatja, ez az oka, hogy ezen halaknál az úszóknak, különösen a mellúszóknak oly nagy a mozgékonyasága, hogy szárny gyanánt is használhatók. Az úszók elhelyezése olyan, hogy míg az igen széles hátúszó szemben áll az alsó úszóval, addig a hasúszók a mellúszók alatt erednek. Állkapcsukban igen apró fogak vannak, szájpadrásuk és nyelvük azonban a legtöbbször teljesen fogatlan. Mellük igen erős, arczorruk tompa és vastag, szemeik nagyok, pikkelyeik leggyakrabban igen aprók és nagyon könnyen leválnak.

Belső szerveik közül, különösen a tulajdonképeni repülőhalaknál (*Exocoetus*-félék) egyedül úszóhólyagjuk rendellenes nagyságú. Ezeknél ugyanis az úszóhólyag oly óriási méretű, hogy a testüreg felét kitölti s hogy a testüregben jól megférhessen néhány farkcsigolya alsó ívszára bordaszerűen átalakul és ezáltal a testüreg megnagyobbodik. Ezen óriási úszóhólyagnak valószínűleg az az élettani rendeltetése, hogy ha levegővel megtelik, könnyűvé tegye a halat és így elősegítse a repülést. Humboldt S. és Provenzál vizsgálatai azonban bebizonyították azt, hogy a repüléshez nem okvetlenül szükséges ez az igen erősen megnagyobbodott úszóhólyag, mert az ilyen segítőszervvel rendelkező halak között is akadnak olyanok, a melyek nem tudnak a víz felszínére emelkedni.

Érdekeségük és különös életmódjuk a természetbuvároknak állandóan vizsgálati anyagul szolgált, a kik között számos hírneves tudós foglalkozott különösen a repülés anatómiai és élettani sajátságainak a kiderítésével. Így Valenciennes, Agassiz, Cuvier, Humboldt S., Kittlitz báró, Provenzál, Seitz A., Dahl F., Möbius K., Keller K., fáradságot nem ismerő s alapos kutatásainak köszönhet sokat a tudomány. Azonban ezen nagyszámú buvár hangyaszorgalmának sem sikerült eme érdekes halak életjelenségeinek mindegyikéről a fátyolt leemelni. Számtalan sok olyan jelenség van még életükben, a melyet eddig a tudatlanság homálya takar. Így némely faj úszásáról, szaporodásáról, családi életéről egyáltalában még semmit sem tudott a tudomány kideríteni. A legtöbb megfigyelés repülésükre vonatkozik, de ezen a téren is olyan elentétesek a kutatók nézetei, hogy belőlük a repülés valódi menetét és annak élettani okát megállapítani majdnem lehetetlen. Álljon itt néhány kiváló buvár megfigyelése példaképpen azon sok közül, a melyek mind a repülés tanulmányozásával foglalkoznak.

Humboldt S. a repülőhalak repülését a víz felületére laponan hajított kő mozgásához hasonlítja, a mely közben mellúszóikat váltakozva majd kiterjesztik, majd pedig összehúzzák. Bennett megfigyelései ezzel ellen-

tétben a nevezett úszóknak kiterjesztését és összehúzó-
dását csakis a vízből való kiemelkedés pillanatában
állapították meg. Möbius anatómiai alapon behatóan
tanulmányozta a repülőmozgást és vizsgálatainak ered-
ménye röviden összefoglalva a következő. A repülő-
halak nagy sebességgel ugrásszerűen lökik ki magukat
a vízből és a midőn már bizonyos magasságra föl-
emelkedtek, kifeszített mell- és hasúszóikat igen nagy
gyorsasággal rezgetik, úgy azonban, hogy az úszók
ezen rezgőmozgása nem mondható szárnycsapásnak.
Möbius szerint az úszók nem egyebek, mint ereszkedő
ernyők. Szél ellen rendszeren jobban és kitartóbban
tudnak repülni, mint széllel. Repülés közben testük
mellső része kevéssel magasabban áll, mint a test hátsó
része. Seitz A. határozottan azt állítja, hogy a mell- és
hasúszók rezgőmozgása nem egyéb, mint igen gyors
egymásutánban következő szárnycsapás, a melyet a
megfigyelők a különböző optikai csalódások miatt tar-
tanak csak rezgéseknek. Az ily irányú megfigyelések-
nél ugyanis nagyon könnyen történhetnek optikai csa-
lódások, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy a
halaknak a vízből való felröppenése villámgyorsan
történik és a levegőben történő tovahaladásuk is olyan
gyors, hogy igen rövid idő alatt a megfigyelőtől már
oly távolságra kerülnek, a hol pontos észlelés már
majdnem lehetetlen. Azonkívül a megfigyelést nagyban
befolyásolja az a körülmény is, hogy a repülőhalakat
legtöbbször valami magasabb hajó fedélzetéről szem-
lélik és innen nézve, a megfigyelő a halaknak csakis
a hátát és úszóinak felső felszínét láthatja tisztán. Ilyen
megfigyeléssel pedig a repülést pontosan észlelni se-
hogyan sem lehet. Seitz A. ezeknek a tévedéseknek
elkerülése végett alacsony csónakba ült és alulról nézve
tanulmányozta a repülőhalakat. Ilyen megfigyelései
közben azt tapasztalta, hogy repülés közben a halak
erősen fejlett oldalizomzatának működését úszóiknak
gyors mozgásával is támogatták. Dahl F. a farknak
is nagy szerepet tulajdonít a repülésnél. Némely repülő-
halfajnál ugyanis a fark alsó karéja sokkal hosszabb,
mint a felső és ezen alsó megnagyobbodott darab
még mindig a vízben maradhat akkor, amikor már a
hal kiemelkedett a vízből. Dahl F. megfigyelései szerint
a vízből kiemelkedő halak farkukkal épen úgy, mint
mellúszóikkal gyors mozgásokat végeznek. Keller K. a
repülőhalak mozgását a papirossárkányok lebegéséhez
hasonlítja, mely egyáltalában nem hasonlítható össze
a madarak repülésével.

Már ez a néhány példa is világosan mutatja, hogy
mennyire ellentmondók e téren a vélemények, a minek
oka kétségenkívül a repülés igen nehéz megfigyelhető-
ségében rejlik. A legvalószínűbb, hogy a repülőhalak
repülése még nem nevezhető valódi repülésnek, hanem
a mint Seitz A. pontos megfigyelései bizonyítják, nem
egyéb az mesterségesen meghosszabbodott ugrásnál, a
mely legszebben a sáskák felröppenéséhez hasonlítható.

Nyugodt repülésnél csak 1 mtr. a magasság, azon-
ban néha felemelkednek 4—6 mtrre is és ilyenkor
100—150 mtr. hosszú ívet is átrepülnek a víz fölött.
Repülésük iránya rendszerint egyenes, oldalt csak akkor
repülnek, ha széllel szöveget képezve akarnak előrejutni,
vagy ha valami tárgynak kikerülése, vagy az őket
üldöző rablómadarak támadásának megghiúsítása teszi
az egyenes irány megváltoztatását szükségessé. Rende-
sen nagy tömegekben, több ezer darabot számláló
rajokban emelkednek ki a vízből, legtöbbször, ha köze-
lükbe hajó ér vagy ha ellenségeik elől kell menekül-
niök. Ha ellenség nem üldözi őket, repülésük megle-

hetősen nyugodt, míg ellenkező esetben az merev,
ügyetlen és igen szabálytalan. Éjjeli fény, pl. hajólam-
pás, izgatólag hat rájuk, olyannyira, hogy sokszor min-
den elővigyázat nélkül vakon repülnek a fény felé és
nem egyszer nekiütődnek egyes tárgyakkal, pl. hajók-
nak, a mikor tömegesen pusztúlnak el.

A repülőhalaknak sok faja van, a melyek közül,
mint Günther adataiból tudjuk, valami 44-et ismer a
tudomány. A mérsékelt, de leginkább a forróövi ten-
gerekben úgy a partok mentén, mint a nyílt tenger-
ben közönségesek. Egyrészük húsa izletes, azért ezekre
állandóan halásznak, de nagyon sok olyan fajuk van,
a melyeknek húsa szálkás, kemény és ehetetlen.

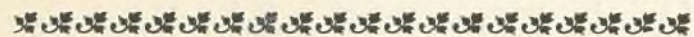
Jelenleg csak három gyakoribb nemről tesztek em-
lítést és pedig a tengeri fecskékről (Trigla-félék), a
szárnyasújjú halakról (Dactylopterus-félék) és a tulaj-
donképpen repülőhalakról (Exocoetus-félék).

A tengeri fecskék (Triglidae) a pánczélos arczúak
(Cottidae-Cataphracti) második nemébe tartoznak. Vala-
mennyien apró halak, a melyeknek nagy fejét pánczél
födi. Allkapcsukban apró fogak vannak, testüket apró
halpénzek borítják. Számos fajuk él a mérsékelt és
meleg tengerekben és ezek repülésük közben kopolyú-
fedőcsontjaiknak összedörzsölése által sajátos morgó
hangot adnak, a miért morgó-haloknak is nevezik őket.
Két közönségesebb fajuk a közönséges morgó-hal
(Trigla hirundo Bl.) és a szürke morgó-hal (Trigla
gurnardus L.) a Földközi-tengerben, Atlanti-Óceánban,
Északi- és Keleti-tengerben igen közönséges. Éjjel
mindnyájan erősen világítanak, azonkívül mellúszójuk
erősen megnyúlt három sugarával a tenger fenekén
igen jól tudnak mászkálni. A tengerfenéken való mász-
kálásuk közben szerzik táplálékukat, a mely apróbb
csigákból, férgékből és rákokból áll. Nagyon szeretik
magukat a tengerfenék homokjába is befúrni s ilyen
helyzetben órákig lesnek zsákmány után. Május és
június hónapokban ívnak. Húsuk, bár kissé kemény és
száraz, de azért élvezhető, a miért is részint horoggal,
részint pedig hálóval halásszák is őket, sőt mikor kí-
dugják időnkint fejüket a tengerből, lövöldözni is szok-
tak rájuk és ilyen módon könnyűszerrel sokat ejtenek
zsákmányul. Fogságban nem igen maradnak életben,
mert bő oxigént igényelnek.

A szárnyasújjú halak (Dactylopteridae) fajainak igen
erősen kifejlődött legyezőszerű mellúszójuk van, a
melynek sugarai igen hosszúak. Testüket középnagy
halpénz födi, oldalvonaluk hiányzik, kopolyúfedőjük
mellső része és lapoczkacsontjuk hosszú tuskében vég-
ződik. Allkapcsukban apró, tompa fogak találhatók,
úszóhólyagjuk jobb- és baloldali részre osztott. Négy
fajuk ismeretes, a melyek az Atlanti-, Indiai-óceánban
és a Földközi-tengerben mindenütt feltalálhatók. Leg-
gyakoribb fajuk azonban a közönséges repülőhal (Dac-
tylopterus volitans L.), melynek feje a felső részben
lapos, arczorra rövid és meredeken ereszkedik lefelé,
kopolyúfedője lekerekített és igen kicsi, szájnílása szűk,
testét borító halpénzei kemények és rovátkásszerűek.
Színe igen élénk és díszes. Háta ugyanis világosbarna,
sötétebb foltokkal tarkítva, a has rózsapiros, feje és
testének oldalai élénk pirosak, hátúszója szürke, míg a
mellúszók sötétszínűek kék foltokkal díszítve, a fark
vörös-barna. Tápláléka apró tengeri állatokból áll, élet-
viszonyairól, az ismert repüléstől eltekintve, nagyon
keveset tudunk. Nagy csapatokban él s nagy rajokban
emelkedik ki a tengerből. Húsa sovány, kemény, szá-
lkás, halászatával rendszeresen nem foglalkoznak.

A repülőhalak harmadik nemébe a fecskehalak

(Exocoetidae) tartoznak, a melyeknek egyedüli képviselője a 30—50 cm. hosszú, felül azurkék, alul ezüstös-színű fecskehal (*Exocoetus volitans* L.). Ezen megnyúlt testű halmak fehéren szegélyezett kékszínű megnyúlt mellúszói vannak, a melyek hátrafelé megnyúlva majdnem az alsó úszóig érnek. A Földközi-tengerben gyakori; húsa ehető.

A Balaton halainak népies elnevezéséről.

A balatoni halászok halismereteiről többé-kevésbé kimerítően részletes képet ad nekünk Daday, Herman, Vutskits és mások. Tanulságos, érdekes és becses ismertetések közül tudjuk azt, hogy a balatoni halász ismeri a halat, annak a Balatonban tartózkodó minden fajtát s e fajoknak életét is. A zoológiai és ichtológiai szempontból oly fontos balatoni halfauna rendszeres ismertetését Dadaynak köszönhetjük; Herman pedig egyéb tanulságos gyűjteményei sorában összeállította azt, hogy a balatonmellék halásznépsége a hal szervezetének mely részeit ismeri s hogyan különböztetik meg azokat egymástól. Említett tudósaink mellett aztán Vutskits és mások is foglalkoztak a balatoni halász halismereteivel. Megtudjuk ezekből, hogy a balatoni halász, a szokásos közismertebb elnevezéseken kívül a haltesten az alább elősorolandó részeket különbözteti meg, még pedig külön balatoni tájszólások szerint (a mely tájszólás egyébként a Balatonnak a somogyi, veszprémi és zalai partmellékekre kiterjedő részeiben éppen nem egyforma).

Balatoni halászkifejezések szerint van a hal testén: *kormányörény*, *hasszárny*, *hónaljszárny*, *vendégállkapocs*, néhol *viszája*, *kopétyó*, gyakrabban *kópétó*, *halháj*, *pénz* (csak az egyes hék), ha már levált; itt-ott *pillangó*-nak is mondják; *köldök*, néhol *huggyó*. A halfejen: *szilvány*, *fofa*, *szemebogara*, *szemekupája* (a szemüreg). A hal hátán: *sörény*; ugyanez a pontynál *fűrész*. A hal farkán: *kormány*. A hasán: *evedzője*, *hasaszárnya*, *köldöke*, *vezetője*. A hal belsejében a közismert, szokásos elnevezésű szervek nevein kívül ott találjuk a *hólyag* v. *pattantyú*, a *háta gerincze* és a *tüskéje* elnevezéseket.

A Balaton vizében található halfajokat tekintve, a balatoni halász alaposan ismeri a tó vizének minden egyes halfaját; s a hogy azokat elnevezi abban rendkívül sok a sajátos, néprajzilag is értékes vonás. A népies elnevezéseket az alábbiakban adom, a mint azt részben fentebb hivatkozott tudósaink is megfigyelték, de részben magam is közvetlenül a helyszínen huzamosabb időnkön át megfigyelni és följegyezni iparkodtam.

Angolna. (*Anguilla vulgaris* Linné.) A Balatonban tényleg már régebb idő óta megvan, csak hogy igen ritkán található. A 90-es években szórványosan fogtak néhányat Siófokon és Balatonfőkajáron. Mint szórványos, ritka jelenséget a Balatonban, az ottani halászok alig ösmerik; a kik mégis szerét ejthetik, *angolna* néven ösmerik; így tehát külön népies elnevezése nem akadt itt eddigelé.

Bagolykeszeg. (*Abramis Sapa* Pall.) A balatonfüredi, a siófoki és a tihanyi halászok előtt a bagolykeszeg általában *czápkeszeg* néven ismeretes. Ez az elnevezés minden bizonynyal egyező a szegedvidékiek „szápkeszegével”. A balatonvidéki halászok egybehangzó állítása szerint a halat 1883 óta észlelik a Balatonban. *Csapósüggér* (*Perca fluviatilis*.) A Balatonmellék tájszólása általában *sígér*-nek mondja.

Czompó. A Balatonban a nyálkás czompó a *Tinca vulgaris* Cuvier ismeretes a czompók sorából. A balatoni halász általában csak *czompó*-nak hívja.

Dévérkeszeg (*Abramis Brama* Linné.) A siófoki halász *lepényhalmak* hívja; holott az igazi lepényhal elnevezés a *Thymallus vexillifer*-re vonatkozik. A valóság az, hogy lepényhal tudommal a Balatonban nem található s így a lepényhal elnevezés a balatoni halászok részéről csakis az *Abramis Brama* Linnére vonatkoztatható.

A dévérkeszegeket a somogyi partokon a fonyódiak, odaát Veszprémben pedig a fürediek *szentgyörgykeszeg*-nek is hívják. A balatoni halászok szerint a dévérkeszeg évente többször „fürdik”, vagyis ívik; tehát a szerint, hogy mikor fürdik, nevezik el aztán *áldozókeszegnek*, *fahegykeszegnek*, *pütkösdí keszegnek*, *szentgyörgykeszegnek*, *szenháromságkeszegnek*, *úrnapí keszegnek*. A „fahegy” jelző rügyfakadás idejére, tehát a kora tavaszi ívársra vonatkozik.

Ezüstös balín (*Blicca argyrolluca* Heck) csak úgy, mint a Fertőtő vidékén az ezüstös balint a balatoni halász *jegeskeszeg*-nek mondja.

Fejes domolykó (*Squalius Cephalus* Linné.) A Balatonmellék tájkiejtése szerint egyszerűen *domojkó*-nak hívják.

Fogassüllő (*Lucioperca Sandra* Linné.) A Balaton legnépszerűbb, ízes és hírneves hal, különlegességét korához és fejlettségéhez képest háromféle névvel jelölik. A fiatalja a *süllő*; a közepes nagyságú a *harcsasüllő*; végül a nagy, a tulajdonképeni: a *fogas*.

Kárász. A *Carassius*ok családjából a Balatonban csakis a *széles kárász* (*Carassius vulgaris* Nils) szerepel a halászatban. Külön elnevezését nem hallottam s azt mindenütt csak *kárásznak* hívják.

Kecsegetok. (*Aëcipenser ruthemus* Linné.) Tájkiejtéssel röviden *köcsögének* mondják ezt a szerintük a Duna vizéből átkerült halat.

Köcsüllő. (*Lucioperca Volgensis* Pall.) A fonyódi halászok révén négyféle elnevezése lett ismertté, úgymint: a *köcsüllő*, a *cehsüllő* a *tótsüllő* és a *bandár* elnevezés. A fonyódiak szerint a köcsüllő feketébb, sudarabb a többi süllőnél; vastag, rövid orra czupakos. Vutskits közlései szerint 1892 óta szerepel a Balatonban.

Küllő. Értik alatta itt is a *fenékjáró küllőt* (*Gobio fluviatilis* Cuvier). Az elnevezés inkább csak az északnyugat-zalai partokon ismertebb.

Lápi pócz. (*Umbra krameri* Fitz.) A karádiak Somogyban *ebhal*-nak, a tihanyiak *ebihal*-nak mondják.

Márna. A márnák sorából a *rózsás márna* (*Barbus fluviatilis* Ag.) szerepel a Balatonban. A somogy-kilitiek szerint a *köcsögé*-vel együtt a márna a Dunából került a Balatonba, a hol a *márnán* kívül egyéb elnevezését nem ismerik.

Német buczó. (*Aspro vulgaris* Cuvier.) A zalai partokon *buczó* néven szerepel.

Pirosszemű kele. (*Scardinius crythropthalmus* Bon.) Tihanyban *pirosszárnyú* halmak, a Balaton egyéb helyein *pirosszemű* vagy *vörösszemű halmak* is mondják.

Selymes durbincs. (*Acerina Schreitzer* Cuvier.) Nyomdafestéket nem tűró elnevezés alatt szerepel a balatoni halászsember előtt. Egyébként népies elnevezéseiben azonos a vágódurbincs különböző elnevezéseivel, a melyekről lentebb a vágódurbincsnél részletesebben is megemlékezünk.

Sugár kardos. (*Pelecus Cultratus* Linné.) A Balaton egyik legközönségesebb hala, a melyet széltében-hosszában *garda* néven ösmernek. A fonyódi halászok a szegediekhez hasonlatosan *hosszúkeszegnek* is nevezik.

Sujtásos kűsz. (*Spirilinus bipunctatus* Linné.) Külön elnevezését nem hallottam; éppen csak a tájkiejtés mondja sujtásos „kűsz“-nek.

Szélhajtó kűsz. (*Alburnus lucidus* Heck.) A balatonfőkajáriak *dobokának*, de *rűcsőnek* is mondják. Néhány balatonmelléki helységben *rűtyöké*-nek is hívják. Az összes balatonvidéki községektől eltérően a tihanyi halász *piszké*-nek nevezi, a mely néven egyébként a Dunamellékén ismeretes.

Tarka meny. *Lota vulgaris* Cuvier.) Általánosan csak *menyhal*-nak nevezik.

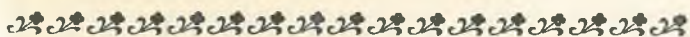
Tőponty. (*Ciprinus Carpio* Linné.) Minden jelző nélkül, a balatoni általában csak *ponty*-ról beszél, a melyből azonban kétféle különböztet meg; így nevezetesen a kisebbet a *nádhegyi ponty*-ot, a mely a világosabb színű és a nagyobb alkatút, a *koszorú ponty*-ot, a mely sötétes színű.

Vágódurbincs. (*Acerina cernua* Linné.) A zalai partokon Kővágóörstől kezdve Keneséig részint *vasintá*-nak, részint pedig *varintá*-nak mondják. Ugyanezt az elnevezést használják a somogyi partokon is, le egészen Fonyódig. Fonyódtól Keszthelyig aztán *vaskó*-nak hívják. Magában Fonyódon *taknyos macza* néven is ösmerik. Az akaliák *borsóká*-nak, a balatonfőkajáriak *p.-vágóhal*-nak mondják.

Vörösszárnyú konczér (*Leuciscus rutilus* Linné.) A veszprémi részeken csak *konczérnak* ismerik. Siófokon általában pedig a Sió vize mentén *göndérnek*-nek hívják. *Vörösszárnyú keszeg* néven ismerik a balatonfürediek, a balatonfőkajáriak és a keneseiek; *karikaszeg*-nek a fonyódiak; *kötykének* sőt *ribiczának* a révfülpiek és a kővágóörsiek.

A népies elnevezések rövid gyűjteményéből is megállapítható az, hogy legtöbb népies, tájszólásos elnevezése van a vörösszárnyú konczérnak, a vágódurbincsnak, a szélhajtó kűsznek, a pirosszemű kelének, a kőszüllőnek és a dévérkeszegnek; míg a Balatonban honos egyéb halak sorából, a tarkamenynek, a sujtásos kűsznek, az angolnának, a czompónak, a csapósügernek, a fejesdomolykónak, a fogassüllőnek, a kárásznak, a kecsge-toknak, a küllőnek, a márnának és a buczónak közismert eredeti elnevezésén kívül lényegesebben eltérő egyéb elnevezést a balatoni halászok sem adtak. Ugyanez mondható a Vuksits közléseiből is ismeretes felpillantó küllő (*Gobio uranoscopus* Agass.), állaskűsz (*Alburnus mento* Agass.) az aranyos jász (*Idus orfus*) és a mások által is említett fűрге cselle (*Phoxinus laevis* Agass.) vagy a Balaton legmélyében élő vésett ajkú paducz (*chondrostoma nasus* Linné) neveiről, mint olyan halfajokéről, a melyeknek a balatonvidéki halásznép külön népies elnevezést adni nem tudott vagy nem akart.

Az említettekén kívül Fonyódon a *törbök*, Siófokon pedig a *gardakűsz* és a *homokkűsz* elnevezések is előfordulnak: ám ez utóbbi elnevezések tekintetében a faji megállapítás végleg még nem tisztázott. — y.

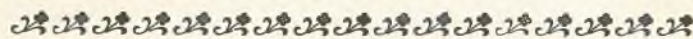

TÁRSULATOK.

A Zólyomvármegyei halászati társulat január hó 30-án Besztercebányán rendes évi közgyűlést tartott Kócsy János erdőigazgató elnöklete alatt.

Burkovszky igazgató jelentette, hogy tapasztalata szerint a pisztrángállomány igen szépen szaporodik, egy- és két éves van bőven, ellenben kevés az ennél nagyobb, mert az orvhaszok és vidrák

szaporodásán kívül a szennyező vízhasználatok is nagy károkat okoznak. A halászati kihágásokat bőven jelentett f. l. a társulat, azonban ennek a jövőben alig lesz a kívánt hatása, mert rendszerint 12—18 éves kiskorúak jelentkeznek tettesekül, kiket az új kihágási eljárás szerint nem lehet büntetni, csak dorgálni. A szennyező vízhasználatok közül legtöbb bajt a hermándi papirgyár okoz, mit a halélettani és szennyvíztisztító kísérleti állomás a helyszínén megállapított. Noha ez alkalommal ez az intézet a tisztítás módzataira nézve is nyilatkozott, a papirgyár eddig még semmit sem változtatott eddigi eljárásán. A társulat a lefolyt esztendőben 490,000 drb sebes- és szivárványos pisztráng, *Salmo fontinalis*, skót és herczegovinai pisztrángikrát és 900,000 drb fogassüllőikrát költetett ki. A kikelt ivadék, továbbá a kapott 3000 tenyészrák a társulat ellenőrzésével bocsátott a társulati vizekbe. A lefolyt évi számadások szerint 352'81 korona bevétellel szemben 140'72 K kiadás merült fel. A jövő évi költségeket 350 K-val irányozták elő sehhez képest a tagok évi járulékát az eddigi 12 fillérrel szemben kat. holdanként 30 fillérben állapították meg. Végül a fejes domolykóra vonatkozó üzemtervi korlátozásokat, üzemtervmódosítással megszüntették. k.

VEGYESEK.

Megszűnő halkísérleti állomás. Egyike a legrégebb idevágó kísérleti telepeknek az, a melyiket a sziléziai Trachenbergben szerveztek s a melyet 1905 óta a sziléziai mezőgazdasági kamara tartott fenn magánosok anyagi hozzájárulásával. Ügylátszik azonban, hogy az utóbbiak közül némelyek megtagadták anyagi támogatásukat és e miatt a nevezett kamara legutóbbi közgyűlésén a kísérleti telepnek f. évi márczius 31-én leendő megszüntetését mondta ki. Az elfogadott határozat megokolása szerint a telep nem volt képes a hozzáfűzött várakozásoknak megfelelni. Fenntartása pedig eddig is jóval több került, mint a mennyire az átvételnél számítottak. Ehhez járul, hogy munkaképessége érdekében jelentékeny beruházást és évről-évre, a mainál jóval nagyobb fenntartási költséget igényel, mi a kamarát annál inkább terheli, mert többen azok közül, a kik az intézetet fenntartani segítettek, hozzájárulásukat a jövőre nézve megtagadták. Megemlítjük, hogy a kísérleti telep helyett a kamara a sziléziai halászati egyesülettel karöltve halászati tanfolyamokat fog szervezni az érdeklődők kitanítására és továbbképzésére.

A legnagyobb halászgőzös. A D. F. Ztg. szerint ez a büszke cím a nemrégiben épült, Deutschland nevű, 40 m. hosszú és 3000 kosár halat befogadóképességű gőzöst illeti meg. A hajó elkészülte után hamarosan gazdát cserélt, mert a rendelőtől egy bremerhaveni nagy czég vásárolta meg. Első útját mostanában végzi, Island-szigetre tervezett útjával. Szakkörök kíváncsian lesik a szerzendő tapasztalatokat és úgy vannak meggyőződve, hogy a mennyiben azok kedvezően alakulnak, igen nagy hatással lesznek a halászhajók építésére.

Új halkonzerválási eljárás. A norvég Fiskerierna írja, hogy a norvégiai halászat emelésére alakult egyesület titkára új konzerválási eljárást talált fel, mely a következőkben áll. A halakat fogásuk után azonnal leölik, kizsigerelik és leöblítés után alaposan lehűtik, anélkül azonban, hogy megfagynának. Aztán jőlzáró, előzetesen szintén jól lehűtött bádogszekrényekbe csomagolva, hűtőhelyiségbe 0° temperatura mellett raktározzák. Az így kezelt hal húsa mit sem veszít eredeti ízéből s állítólag úgy ízlik, mint a teljesen frissen fogott halaké. Egyszerű, könnyen alkalmazható eljárás, megérdemli, hogy azzal mi is kísérletezzünk.

Halhússal élelmezett katonák. A belga kormány nagyban kísérletezett a katonaságnak tengerihalakkal való élelmezése tárgyában, mely kísérletek azzal az eredménnyel jártak, hogy ma a tengerihalat rendszeresen alkalmazzák a katonaság ellátásában. Jellemző, hogy a kormány ennek folyán hetenkint 12,000 frank megtakarítást ér el a katonaság élelmezési költségeinél, a mennyi-

ben a tengerihal jóval olcsóbb, mint az eddig kizárólagosan használt marhahús. A gyakorlati megvalósulás nem ment egészen simán, mert kezdetben nemcsak a legénység panaszkodott, hanem ezek elégedetlenségét a mészárosok és állattenyésztők is igyekeztek a maguk javára és a kormány ellen gyümölcsoztetni. Kítűnt azonban, hogy a katonák panaszja nem a halhús ellen, mint inkább az elkészítés módja ellen irányult és teljesen elnémult, a mint a háziasszonyok által a készítésnél régen ismert fogásokat a katonáknál is alkalmazták. Megemlítendő, hogy az eszme a belga királytól

eredt, a ki a halászoknak buzgó támogatója volt és főleg azok keresetét kívánta előmozdítani azzal is, hogy a katonaság révén a halfogyasztók körét tágította. A halászok kezdetben nagyon megvoltak elégedve ezzel az újítással, de annál inkább felajdultak, a mint észrevették, hogy angol halászok is részt vesznek a katonáknak rendelt halak szállításában. Újabban a kormány intézkedett, ennek a visszásságnak a megszüntetése iránt is, úgyhogy most általános megalégedésre alkalmazzák a tengerihalat a katonaság ételmezésében.
D. F. Z.

Halászati jog bérbeadási hirdetmény.

A szob—kővári ipolyhalászati társulat nyilvános szóbeli árverésen hat következő évre bérbeadja az „Ipoly folyónak a Dunába” való ömlésétől Kővár község határáig terjedő szakaszának halászati jogát négy szakaszban és pedig:

1-ső szakasz Szob—Helemba községek alsó határától, Ipoly-Pásztó felső határáig 192 k. hold kiterjedésben. Kikiáltási ár 250 korona.

2-ik szakasz: Bél Vámosmikola alsó határától Gyerk-Pereszleny felső határáig 210 k. hold kiterjedésben. Kikiáltási ár 200 korona.

3-ik szakasz: Ipolyság alsó határától, Nagyalú Ipolyvece felső határáig 149 k. hold kiterjedésben. Kikiáltási ár 100 K.

4-ik szakasz: Ipolybalogtól, Kővár felső határáig, 105 k. hold kiterjedésben, Kikiáltási ár 50 korona.

Ajánlat tehető külön-külön az egyes szakaszokra, de az egész víz területére is.

A nyilvános szóbeli árverés Ipolyságon f. évi február hó 21-én délelőtt 10 órakor a Gazdasági Egyesület titkári hivatalában a vármegyeházán fog megtartatni. Akik árverezni óhajtanak, kötelesek a kikiáltási ár 25%-ának megfelelő bánatpénzt letenni. Az árverési feltételek ugyancsak a gazdasági egyesület titkári hivatalánál, de az Ipoly menti községek előljáróságainál is megtekinthetők.

Ipolyság, 1911. évi január hó 21.

Gálffy István s. k.
alelnök-igazgató.

Bolgár János s. k.
társulati elnök.

A németujvári tógazdaság ajánl tavaszi szállításra **4000 darab kétnyaras csehponyot** 0.3—0.4 klgramm darabonkénti súlyban mérsékelt áron. Megrend. lések **TÓGAZDASÁG, NÉMETUJVÁR, Vas megye** címre küldendők.

Pallini báró Inkey Pál
iharosi tógazdaságában

kiválóan szép 2—3-nyaras pontyok, igen szép 1-nyaras pontyok, anyapontyok, süllők, amerikai törpeharcsák, compók és naphalak kaphatók tenyésztés céljaira, valamint megtermékenyített süllőikrák is.

Árjegyzéket kívánatra szívesen küldünk:

Vasúti állomás: Csurgó vagy Nagykanizsa.

Posta és távirtda: Iharosberény.

200 mm. 1 és 2 éves, gyorsnövésű **csehpony**
tógazdaságaimban nagyobb tételekben **eladó.**

CORCHUS BÉLA haltenyésztő, Budapest, IX., Ráday-utca 41. sz.

A SÁRDI TÓGAZDASÁG

Levélcím: Tógazdaság Sárd.

Sürgőnyezím: Tógazdaság Kiskorpád.

Vasutállomás: Kiskorpád.

őszi és tavaszi szállításra elad 1—2—3-nyaras javított **wittingau** pontyot és anyapontyot, bajorországi **aischgründi** 1—3-nyaras és anyapontyot, japánpontyot (higoi), aranyorlát, naphalat, amerikai törpeharcsát, 1—4-nyaras tavi czompót, fogassüllőt, megtermékenyített fogassüllőikrát és minden egyéb tenyészhalat.

A tógazdaság kizárólag csak tenyészhalat termel.

Árjegyzékkel szolgál a Tógazdasági Intézőség Sárd és dr. Hirsch Alfréd Budapest, Klotild-palota.